

FOR 5. - 10. TRINN I KUNST OG HÅNDVERK

INNLEDNING

Velkommen til Sysertifikatet! Dette opplegget er laget for at elevene skal bli trygge på å bruke en symaskin og kunne sy enkle sømmer på egen hånd. Gjennom fire økter får elevene en gradvis innføring: først blir de kjent med maskinen og utstyret, deretter øver de seg fram til de kan ta selve sysertifikatet, og til slutt bruker de ferdighetene til å sy en nålepute.

Opplegget kombinerer film og praktisk arbeid. Hver økt har tilhørende digitalt materiell (videoer og grafikk på elevsiden) og fysisk materiell (øvingsark og utstyr). Tanken er at videoene gjør jobben med å forklare og vise, slik at du som lærer får frigjort tid til å gå rundt, veilede og hjelpe enkeltelever. Du tilpasser tempoet og hjelpen til hver enkelt elev.

Ingen blir gode med en gang – og det er helt greit. Et bærende prinsipp i opplegget er at det å gjøre feil er en del av læringen. Når elevene tør å prøve, feile og prøve igjen, sitter ferdighetene bedre til slutt.

MÅL MED OPPLEGGET

Etter de fire øktene skal elevene kunne:

- Kjenne igjen og navngi de viktigste delene på en symaskin
- Vite hvilket utstyr man trenger for å sy, og hva det brukes til
- Tre symaskinen selv
- Sy rett søm, sikksakk, svinger og hjørner med kontroll
- Ta sysertifikatet ved å fullføre en øvingsbane uten å sy utenfor
- Sy et enkelt prosjekt (nålepute) fra mønster til ferdig produkt, inkludert håndsøm

FORANKRING I LÆREPLANEN (LK20)

Kjerneelementer

Håndverksferdigheter, Kunst- og designprosesser, Visuell kommunikasjon.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring (praktiske ferdigheter, mestring og selvstendighet) og Bærekraftig utvikling.

Aktuelle kompetansemål (utdrag)

- Etter 7. trinn: bruke håndverktøy og sammenføyningsteknikker i tekstil på en miljøbevisst og trygg måte; undersøke ulike materials egenskaper.
- Etter 10. trinn: utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi ved å bearbeide og sammenføye myke materialer; vurdere holdbarhet, funksjon og muligheter for reparasjon og gjenbruk.

UTSTYRSLISTE

Per elev / arbeidsplass

- Symaskin
- Symaskinnåler (noen ekstra i tillegg til den som sitter i)
- Tråd
- Undertrådspole
- Stoffsaks (merket, kun til stoff)
- Papirsaks
- Knappenåler
- Målebånd
- Skredderkritt
- Oppspretter

Til selve oppgavene

- Øvingsark 1, 2 og 3 (utskrift)
- Sysertifikatet (utskrift)
- Mønster på nålepute (utskrift)
- Stoff til nåleputen
- Vatt eller stoffrester til fyll
- Sytråd og nål til håndsøm

Digitalt

- Tilgang til elevsiden på nettsiden vår, der alle filmer, hjelpevideoer og grafiske ark ligger
- Skjerm/prosjektor for å vise presentasjon i fellesskap

Tips før oppstart:

Merk alle stoffsaksene med et bånd, slik at det er tydelig at de ikke skal brukes til papir. En stoffsaks som har klippet papir blir sløv og tygger seg gjennom stoffet i stedet for å klippe det.

DIGITALE RESSURSER TIL ELEVENE

Hjelp meg-knapp

På elevsiden finnes en "hjelp meg"-knapp. Når en elev står fast, kan de trykke der og få opp korte hjelpevideoer for de vanligste utfordringene:

- Jeg har sydd feil og må sprette opp en søm
- Spole undertråd
- Tre symaskinen
- Nåla knakk – hva gjør jeg?

Oppfordre elevene til å bruke knappen før de roper på deg. Det gjør dem mer selvstendige og frigjør deg til å hjelpe der det trengs mest.

Steg for steg-filmer

Hvordan nåleputen sys steg for steg finnes også på elevsiden.

DE FIRE ØKTENE

Opplegget rammes inn av en presentasjon som du som lærer kan klikke deg gjennom som den er eller hoppe fra tema til tema for å tilpasse til din elevgruppe. Rekkefølgen vi foreslår å gjennomføre opplegget i er denne:

ØKT 1 – BLI KJENT MED SYMASKINEN

Varighet: En dobbeltime

Mål: Elevene blir kjent med symaskinen og utstyret, lærer å tre maskinen og begynner å øve på øvingsarkene.

Del 1 – Introduksjon

- Vis filmen "Velkommen til Fæbrik Skole".
- Gjennomfør spørreundersøkelsen (utviklet sammen med Karen Brønne) som et utgangspunkt for opplegget.

Del 2 – Maskinen og utstyret

- Vis filmen "Hva er en symaskin?". Her får elevene en rolig gjennomgang av de viktigste delene: nål, over- og undertråd, trådvei, håndhjul, symaskinfot og pedal, samt rett søm og sikksakk.
- Vis filmen "Utstyret du trenger når du skal sy". Filmen avsluttes med "Kims lek", der elevene skal huske hvilket utstyr som er fjernet fra bordet. La gjerne elevene snakke med sidemannen mellom hver runde.

Del 3 – Tre symaskinen

- Vis filmen som demonstrerer hvordan man trer symaskinen (vist på to ulike maskiner, velg den som passer for maskinene dere har tilgjengelig).
- La elevene tre sin egen symaskin. Sett av god tid og gå rundt og veiled. Det er lurt å la dem prøve selv, og heller bruke hjelpevideoen ved behov.

Del 4 – Øvingsark

- Vis filmen som presenterer øvingsarkene.
- Elevene øver på øvingsark 1, 2 og 3.

ØKT 2 – TA SYSERTIFIKATET

Varighet: En dobbeltime

Mål: Elevene øver ferdig og tar sysertifikatet.

Del 1 – Introduksjon

- Vis filmen "Ta sysertifikatet".

Del 2 – Treing

- Elevene trer symaskinen (repetisjon fra økt 1, nå mer selvstendig).

Del 3 – Øving

- Elevene øver videre på øvingsark 1, 2 og 3, eller viser fram det de allerede mestrer.

Del 4 – Sertifikatet

- Elevene tar sysertifikatet. Sertifikatet er en "bilbane" der eleven fester tråden ved prikken, følger banen og bruker det de har øvd på. De kan prøve så mange ganger de trenger, men får ikke lappen før de har klart hele banen uten å sy utenfor. Når en elev klarer det, signerer du som lærer – da har eleven vist at hun eller han kan håndtere en symaskin.

Veiledning til deg:

Tempoet vil variere mye fra elev til elev her, og det er meningen. Noen tar sertifikatet raskt, andre trenger flere forsøk. Bruk differensieringstipsene under.

ØKT 3 – SY NÅLEPUTE

Varighet: En dobbeltime

Mål: Elevene syr sitt første prosjekt i stoff og bruker ferdighetene fra sertifikatet.

Del 1 – Introduksjon

- Vis introfilmen om nåleputen. Snakk om hva en nålepute brukes til, og hva annet de samme teknikkene kan brukes til videre.

Del 2 – Klippe ut

- Elevene klipper ut mønsterbiten i papir, og deretter i stoff. Husk markeringer.

Del 3 – Sy sammen

- Elevene nåler fast og syr sammen nåleputen, vrenger den og fyller med vatt eller stoffrester.

Del 4 – Sy igjen

- Elevene syr igjen vrengehullet.

Materiell:

Alle stegene finnes som egne filmer på elevsiden ("Sy nåleputa – alle steg", klipp 1–5). På tavla/skjermen kan du vise de grafiske bildene som illustrerer hvert steg.

ØKT 4 – SY FERDIG OG REPETISJON

Varighet: En dobbeltime

Mål: Elevene fullfører arbeidet sitt på sitt eget nivå.

Elevene fortsetter der de er: noen syr ferdig nåleputen, andre jobber videre med sysertifikatet eller øvingsarkene. Denne økta gir rom for at alle skal komme i mål, uavhengig av tempo. Bruk tiden til å ta unna sertifikater for de som ikke er ferdige, og gi ekstra utfordringer til de som er det.

DIFFERENSIERING

For elever som trenger større utfordringer

- Applikere eller pynte nåleputen med mønster, perler, sikksakk eller liknende.

For elever som trenger et enklere opplegg

- Mer tid til å øve på øvingsarkene.
- Bruke hjelpevideoene aktivt for å sy nåleputen steg for steg.

Generelt:

Du tilpasser hjelp og tempo til hver enkelt elev. Filmene gjør at elevene kan jobbe i ulikt tempo samtidig, mens du går rundt og veileder.

RESSURSER TIL OPPLEGGET

Øvingsark

- Øvingsark 1: Sy rett og feste. Elevene holder seg innenfor linjene og syr så rett som mulig. Når de mestrer det, justerer de stinglengden og ser hva som skjer.
- Øvingsark 2: Sy sikksakk. De første tre linjene brukes til å øve på sikksakk mellom linjene, deretter justerer elevene bredde og lengde på stingene.
- Øvingsark 3: Sømrom, hjørner og svinger. Elevene øver på å svinge i tre baner med stigende vanskegrad, og på å sy 1 cm, 1,5 cm og 2 cm fra kanten. De øver på å stoppe med nåla nede i hjørnene, løfte foten, snu arket og fortsette.

Sysertifikatet: Øvingsbane ("bilbane") som samler alt elevene har øvd på. Fullført uten å sy utenfor gir signatur fra læreren.

Videoer (på elevsiden)

Sy nåleputa – alle steg

Hjelpevideoer

- Jeg har sydd feil / sprette opp
- Spole undertråd
- Tre symaskinen
- Nåla knakk – hva gjør jeg?

SPØRSMÅL?

Ta kontakt med oss på bergtun@faebrik.no